

15. 7. 2005

ID: 34728

Vypořádání společného jmění manželů

Není-li prokázán opak, má se za to, že závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 1191/2002, ze dne 6.11.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce M. E., zastoupeného advokátem, proti žalované I. F., zastoupené advokátkou, o vypořádání společného jmění manželů, vedené u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 9 C 128/99, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 8. dubna 2002, č.j. 15 Co 16/2002-371, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 8.4.2002, č.j. 15 Co 16/2002-371, se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Plzni k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud Plzeň-město rozsudkem ze dne 3.1.2001, č.j. 9 C 128/99-295, vypořádal společné jmění manželů zaniklé rozvodem manželství účastníků tak, že žalobci uožil, aby na základě smlouvy o úvěru ze dne 15.10.1997, č.j. 452060-9, zaplatil Č. s., a.s., Okresní pobočka v P., dluh účastníků ve výši 130.125,- Kč a žalované na vypořádání podílů částku 9.500,- Kč. Rozhodl rovněž o náhradě nákladů řízení a o poplatkové povinnosti účastníků. Při rozhodování ve věci vycházel ze zjištění, že účastníci uzavřeli dne 14.6.1997 manželství, které bylo rozvedeno dnem 9.10.1998 a že podle shodných tvrzení účastníků nenabýli za manželství do vlastnictví žádné věci. Bylo však třeba vypořádat dluh u Č. s., a.s., Okresní pobočka v P., rozhodnout o tvrzených nákladech ze společného jmění na oddělený majetek toho kterého z účastníků a z odděleného majetku na společný a o zůstatcích na účtech účastníků ku dni zániku manželství, neboť o vypořádání se účastníci nedohodli. Ze souhrnu těchto nároků se soud prvního stupně zabýval m.j. žalobcem uplatněným nárokem na vypořádání částky 420.000,- Kč, z toho 390.000,- Kč z odděleného majetku žalobce, vynaložené na získání členských práv a povinností k družstevnímu bytu č. 4 v P., o velikosti 1+0. Tato práva účastníci ještě za manželství bezúplatně převedli na bývalého manžela žalované J. V., který se pak odstěhoval z bytu v P., o velikosti 4+1, aby účastníci mohli v tomto bytě nerušeně bydlet. Rovněž řešil vypořádání nákladů vynaložených ze společných prostředků účastníků na náhradu škod z dopravních nehod žalobce na automobil leasingové společnosti a na jiných vozidlech.

Okolnosti, pro které by podíly účastníků při vypořádání společného jmění měly být stanoveny v jiném než rovném poměru, soud nezjistil.

Soud prvního stupně posuzoval věc podle zák. č. 40/1964 Sb. občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, účinného ku dni zániku manželství účastníků /čl. VIII bod 2 zák. č. 91/1998 Sb., jímž byl změněn a doplněn zák. č. 40/1964 Sb.. Podle soudem prvního stupně zjištěného skutkového stavu získali účastníci za manželství členská práva a povinnosti k družstevnímu bytu v P., nejen za prostředky žalobce ve výši 390.000,- Kč, ale i za společné prostředky 30.000,- Kč. Za manželství převedli tento byt bezúplatně na bývalého manžela žalované J. V., ten se odstěhoval z bytu žalované a účastníci tak měli umožněno nerušené bydlení. Ku dni zániku společného jmění manželů se již hodnota družstevního bytu účastníků do masy vypořádávaného jmění nepromítala, proto ji soud prvního stupně k vypořádání nezařadil. Závazky žalobce z důvodu náhrady škod způsobených nehodami žalobce na vozidle leasingové společnosti ve výši 17.855,90 Kč a na vozidlech jiných 8.000,- Kč považoval soud prvního stupně za výlučné závazky žalobce, nikoli závazky manželům společné. Neshledal důvod, pro který by se na náhradu těchto nákladů měli podílet oba účastníci, aniž by k nim bylo při vypořádání společného jmění přihlédnuto k tíži žalobce; nejde o závazky přijaté smluvním jednáním některého z manželů nebo jich obou, ale o závazky deliktní. V této souvislosti soud prvního stupně odkázal na skutková zjištění z výpovědi žalobce, připojení se poškozených, uplatnění práva na náhradu ze strany p., další listinné důkazy svědčící o výši škod a jejich hrazení a také na obsah spisu Okresního soudu Plzeň-město sp. zn. 4 T 91/98 a trestní příkaz ze dne 3.8.1998. Po zhodnocení obsáhlého dokazování ohledně pohybu vkladů na účtech účastníků, výdajů ze společných prostředků na oddělený majetek účastníků a se zřetelem k výše uvedeným právním závěrům učiněným s odkazem na ust. § 143 odst. 1, § 149 odst. 2 a § 150 odst. 3 občanského zákoníku ve znění účinném ku dni zániku společného jmění manželů soud prvního stupně rozhodl shora označeným rozsudkem,

jak bylo již uvedeno.

Krajský soud v Plzni, který se věci zabýval z podnětu odvolání žalobce, rozsudkem ze dne 4.7.2001, č.j. 15 Co 313/2001-339, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že každému z účastníků uložil povinnost zaplatit Č. s., a.s., Okresní pobočka v Plzni zůstatek dluhu ze smlouvy o úvěru ze dne 15.10.1997 č.j. 53/45206-9 ku dni zániku společného jmění manželů, tj. k 9.10.1998, jednou polovinou (výrok I rozsudku) a žalované uložil, aby žalobci zaplatila na vypořádání podílu společného jmění manželů částku 76.731,- Kč (výrok II rozsudku). Výroky III, IV rozhodl o náhradě nákladů za řízení před soudy obou stupňů a o společné a nerozdílné povinnosti účastníků zaplatit soudní poplatek. Na rozdíl od soudu prvního stupně odvolací soud uložil povinnost zaplatit společný dluh účastníků oběma účastníkům rovným dílem s odůvodněním, že se jedná o dluh ve výši, již ku dni zániku společného jmění manželů nelze přesně vyčíslit, navíc dluh zatížený poměrně vysokým příslušenstvím. Částky 17.855,- Kč a 8.000,- Kč byly zaplacený ze společných prostředků na náhradu škod vzniklých dopravními nehodami žalobce na vozidle leasingové společnosti a jiných vozidlech. Automobil, na kterém byla škoda způsobena a jehož provozem byla způsobena škoda na jiných vozidlech, sloužil nejen potřebám žalobce, ale i jeho rodiny. Se zřetelem k tomu i k výši nákladů je odvolací soud posoudil jako standardní, které není na místě vypořádat k tíži žalobce. Pokud v důsledku provozu tohoto automobilu došlo ke vzniku škody ve výše uvedeném rozsahu, lze tuto skutečnost posoudit jako určité riziko vyplývající z provozu vozidla. Přisvědčil i námitkám týkajícím se nákladů na pořízení členských práv k družstevnímu bytu o velikosti 1+0 v P. Uvedl, že nájemní právo k bytu i právo bydlení jsou majetkovými právy, mají významnou užitnou hodnotu, pokud mají být vykonávána nerušeně. Účastníci tuto užitnou hodnotu nerušeného výkonu nájemního práva žalované a práva bydlení žalobce ocenili částkou 420.000,- Kč, za níž pořídili družstevní byt a práva k němu následně převedli na bývalého manžela žalované. Odvolací soud dovodil, že účastníci tak jednali v zájmu zajištění nerušeného bydlení. Žalobce po rozvodu manželství se žalovanou z jím investovaných 390.000,- Kč získal právo na náhradní ubytování, zatímco žalovaná má zajištěno právo v bytě žít sama, po zajištění náhradního ubytování žalobci. Za spravedlivé vyjádření majetkových vztahů účastníků a jejich vyrovnání odvolací soud považoval započtení 200.000,- Kč ve prospěch žalobce jako vnos z jeho odděleného majetku do společného jmění manželů. Ohledně dalších vypořádávaných položek se odvolací soud ztotožnil se závěry soudu prvního stupně a odkázal na jejich přesvědčivé odůvodnění. Porovnáním veškerých vypořádávaných hodnot učinil závěr o povinnosti žalované zaplatit žalobci 76.731,- Kč a v tomto smyslu rozsudek soudu prvního stupně změnil, přičemž rozhodl o náhradě nákladů řízení a o poplatkové povinnosti účastníků.

K dovolání žalované Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 5.12.2001, č.j. 30 Cdo 1881/2001-367, zamítl dovolání proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku I., jímž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn a oběma účastníkům uloženo, aby zaplatili v rozsudečném výroku označený dluh, každý jednou polovinou. V ostatních výrocích, tedy ve výroku, kterým byla žalovaná uznána povinnou zaplatit žalobci na vypořádání podílu ze společného jmění manželů částku 76.731,- Kč (výrok II rozsudku odvolacího soudu) a ve výrocích o náhradě nákladů řízení a o poplatkové povinnosti účastníků (výroky III a IV rozsudku odvolacího soudu) rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení. V záležitosti dluhu účastníků u Č. s. a jeho vyrovnání se dovolací soud ztotožnil se závěrem odvolacího soudu. Jestliže ku dni zániku společného jmění manželů nebylo možno přesně vyčíslit výši dluhu, zatíženého poměrně vysokým příslušenstvím, je správný závěr odvolacího soudu, že na úhradu tohoto dluhu se mají podílet oba účastníci rovnou měrou (§ 149 odst. 2 obč. zák.). Částky 17.855,- Kč a 8.000,- Kč představují podíl na náhradě škod vzniklých dopravními nehodami žalobce, které žalobce zaplatil ze společných prostředků. S ohledem na výši náhrad je dovolací soud shodně se soudem prvního stupně posoudil jako důsledek určitého rizika, nevybočujícího z běžných mezí při provozu vozidla, které navíc nesloužilo jen potřebám žalobce, ale sloužilo celé rodině. Nebylo by proto na místě, aby tyto náklady byly vypořádány výlučně k tíži žalobce. Rozhodnutí odvolacího soudu v části týkající se vypořádání částky 420.000,- Kč, na níž podle skutkových zjištění přispěl žalobce ze svých oddělených prostředků částkou 390.000,- Kč, shledal dovolací soud nepřezkoumatelné pro nedostatek odůvodnění po právní stránce. Odvolací soud pojal vynaloženou částku jako investici k získání určitého majetkového prospěchu, který lze alespoň částečně finančně vypořádat, ale nevysvětlil, proč investici žalobce při vypořádání společného jmění manželů zohlednil v podstatě jen v rozsahu jedné poloviny.

Dovolací soud rozsudek odvolacího soudu ve výroku II a ve výrocích závislých (výroky III, IV) proto zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 241a odst. 2 písm. b, § 243b odst. 2 o.s.ř.); dovolání žalované do výroku I rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně

a rozhodnuto o vypořádání dluhu účastníka vůči Č. s., a.s., zamítl.

Krajský soud v Plzni se věci dále zabýval v rozsahu vymezeném zrušovacím výrokiem rozsudku Nejvyššího soudu a z hlediska důvodů, které ke zrušení rozsudku odvolacího soudu ve výrocích II, III, IV vedly. Vycházel při tom ze skutkového stavu, zjištěného soudem prvního stupně, neboť jej shledal postačujícím pro závěry o věci. Rozsudkem ze

dne 8.4.2002, č.j. 15 Co 16/29002-371, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích II, III a IV tak, že žalovanou zavázal povinností zaplatit žalobci na vypořádání podílu částku 76.142,70 Kč a rozhodl o nákladech řízení a o poplatkové povinnosti účastníků. Odvolací soud se neztotožnil se závěry soudu prvního stupně týkajícími se náhrad škod způsobených žalobcem ve výši 17.855,90 Kč na pronajatém vozidle leasingové společnosti a 8.000,- Kč na cizích vozidlech. S ohledem na výši těchto náhrad, které žalobce zaplatil ze společných prostředků, je posoudil jako standardní, jež není na místě vypořádat k tíži žalobce. Opakoval, že vznik škod v uvedeném rozsahu lze považovat za určité riziko vyplývající z provozu vozidla, nevybočující z běžných mezí; vzal v úvahu, že automobil leasingové společnosti byl užíván i pro potřeby rodiny žalobce. V této souvislosti poukázal na závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 5.12.2001 č.j. 30 Cdo 1881/2001-362. Ve vztahu k požadavku žalobce na vypořádání částky 390.000,- Kč vynaložené z jeho výlučných prostředků na pořízení družstevního bytu 1+0 v P. v rámci celkové částky 420.000,- Kč opakoval, že nájemní právo k bytu i právo bydlení jsou majetkovými právy, mají významnou užitnou hodnotu, pokud mají být vykonávána nerušeně. Účastníci užitnou hodnotu nerušeného výkonu nájemního práva žalované k družstevnímu bytu o velikosti 4+1 v P., ocenili částkou 420.000,- Kč. Za ni pořídili družstevní byt 1+0, následně převedli práva k tomuto bytu na bývalého manžela žalované, který podle rozhodnutí soudu měl právo na zajištění náhradního bytu a do té doby právo bydlení v družstevním bytu žalované. Žalobce podle závěrů odvolacího soudu investoval 390.000,- Kč ze svých výlučných prostředků, aby účastníci mohli společně nerušeně užívat byt žalované; žalovaná nerušeně vykonávat právo nájemce družstevního bytu.

Po rozvodu manželství účastníků spočívá majetkový efekt z této investice pro žalobce v právu na náhradní ubytování, zatímco žalovaná po zajištění tohoto práva žalobce může jako nájemkyně družstevní byt o velikosti 4+1 plnohodnotně užívat. S odkazem na ust. § 149 odst. 2,3 obč. zák. a za použití ust. § 136 o.s.ř. odvolací soud nezapočetl ve prospěch žalobce celou částku 390.000,- Kč, ale částku 200.000,- Kč jako to, co ze svého vynaložil na společný majetek. Podle názoru odvolacího soudu jsou tak majetkové vztahy mezi účastníky spravedlivě vyjádřeny. Ohledně dalších položek, které byly předmětem vypořádání společného jmění manželů, odvolací soud odkázal na rozhodnutí soudu prvního stupně, které shledal ve vztahu k nim správným.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání z důvodu nesprávného posouzení věci ve smyslu ust. § 241 a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Jako pochybení v tomto smyslu vytkla závěr učiněný odvolacím soudem ve vztahu k požadavku na vypořádání celkové částky 25.855,90 Kč ze společných prostředků účastníků na náhrady škod z dopravních nehod žalobce a vypořádání částky 390.000,- Kč z prostředků žalobcových v rámci 420.000,- Kč vynaložených účastníky na pořízení družstevního bytu 1+0 v P. Podle názoru žalované odvolací soud pochybil, když k vypořádání společného jmění manželů nezařadil k tíži žalobce částku 25.855,90 Kč. Dopravní nehody, které měly za následek škodu na vozidlech, způsobil žalobce pod vlivem alkoholu. Z tohoto jednání byla následně vyvozena žalobcova odpovědnost správnými orgány i odpovědnost trestní. Okolnosti vzniku škod proto nelze považovat za nevybočující z běžných mezí při provozu vozidla. Navíc k havárii došlo při provozu vozidla užívaného žalobcem na základě leasingové smlouvy. Na vzniku škod neměla žalovaná žádný podíl a proto by nebylo spravedlivé, aby se podílela na jejich náhradě. Podle názoru žalované odvolací soud rovněž pochybil, když při vypořádání společného jmění manželů započel ve prospěch žalobce částku 200.000,- Kč jako vnos žalobce ve prospěch společného jmění účastníků. S ohledem na bezúplatný převod členských práv a povinností k družstevnímu bytu ve prospěch bývalého manžela žalované se do společného jmění nedostala žádná konkrétní protihodnota. Nešlo ani o investici ve prospěch majetku žalované, ani o zhodnocení jejích práv. Navíc pouhý odkaz na ust. § 136 o.s.ř., bez uvedení bližších konkrétních důvodů, pro které odvolací soud započel právě 200.000,- Kč, považuje za nepostačující. Poukázala i na postup odvolacího soudu při výpočtu rozsahu aktiv a pasiv společného jmění manželů, závěry v tomto směru nepovažuje za správné. I kdyby byla správná úvaha odvolacího soudu o zápočtu částky 200.000,- Kč ve prospěch žalobce, maximální částka, kterou by žalovaná měla žalobci hradit, by podle jejího výpočtu činila 38.365,50 Kč. Závěrem navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobce považoval rozsudek odvolacího soudu za správný, navrhl, aby dovolací soud dovolání žalovaný jako nedůvodné zamítl. Popřel, že částka 25.855,90 Kč představuje náhradu škody, kterou způsobil, když řídil automobil pod vlivem alkoholu. Ze dvou škodních událostí tak vznikla jen ta, s níž je spojena náhrada 8.000,- Kč. První nehoda byla běžnou nehodou, náklad na náhradu škody 17.855,90 Kč je standardní, nelze jej vypořádat k tíži žalobce, když automobil v leasingovém nájmu byl využíván nejen k lékařské praxi žalobce, ale i pro potřeby rodiny. Ztotožnil se s názorem odvolacího soudu, že nájemní právo k bytu včetně práva bydlení jsou práva majetková, mají významnou užitnou hodnotu, pokud mají být vykonávána nerušeně. Podle přesvědčení žalobce odvolací soud náležitě vysvětlil podstatu bytových náhrad, rozdíl mezi nimi a právě tento rozdíl zohlednil v částce 200.000,- Kč.

Dovolací soud shledal, že dovolání bylo podáno včas, k tomu oprávněnou osobou /§ 240 odst. 1 o.s.ř./ a že vykazuje náležitosti dovolání stanovené v ust. § 241a odst. 1 o.s.ř. Dovolání je přípustné, neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 236 odst. 1, § 237 odst. 1 písm. a/

o.s.ř.). Jako důvod dovolání žalovaná uplatnila nesprávné právní posouzení, věci, tedy způsobilý dovolací důvod ve smyslu ust. § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Jím je dovolací soud vázán v případech přípustných dovolání však přihlédne ke zmatečným (§ 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/, b/ a § 229 odst. 3 o.s.ř.), jako i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a to i tehdy, když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o.s.ř.).

Dovolacím důvodem ve smyslu ust. § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., vymezeným jako nesprávné právní posouzení věci, se rozumí omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, který může spočívat v tom, že soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

Společné jmění manželů po zániku manželství rozvodem lze vypořádat jen k tomu majetku, který ku dni zániku manželství existoval jako společný (§ 143 odst. 1, § 149 odst. 1 obč. zák.). V posuzované věci proto nemůže být předmětem vypořádání hodnota společných práv a povinností spojených se společným členstvím účastníků v bytovém družstvu ve vztahu k bytu o velikosti 1+0 v P. Podle nezpochybnovaných zjištění soudu je účastníci za manželství převedli na bývalého manžela žalované, který se po té odstěhoval z družstevního bytu o velikosti 4+1 v P., jsoucího ve výlučném nájmu žalované jako členky bytového družstva. V průběhu řízení žádný z účastníků netvrdil, že by žalovaná tímto způsobem vypořádala své závazky ze zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví vůči bývalému manželu, skutková zjištění ve věci neopravňovala ani závěr, že tím žalovaná plnila povinnost zajistit pro bývalého manžela bytovou náhradu, neboť taková jí nebyla soudním rozhodnutím uložena.

Pro vypořádání společného jmění je významné, že společná práva a povinnosti spojená se členstvím manželů v bytovém družstvu, jejichž podstatnou část tvoří právo nájmu bytu, mají majetkovou hodnotu; jsou převoditelná a to i za úplatu (srov. Rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 717/99 NS ČR). Manželé nepochybně mohou souhlasným právním úkonem převést práva a povinnosti spojená s členstvím v družstvu i bez úplaty, tedy aniž by za převod těchto práv získali peněžitou náhradu nebo jinou náhradu hmotné povahy, k nimž by mělo být při vypořádání společného jmění manželů přihlédnuto (§ 143 odst. 1 písm. a/, § 149 obč. zák.). Podle okolností je pro účastníky právního vztahu jako náhrada vhodná i jiné plnění; v posuzované věci považovali účastníci výhodu nerušeného bydlení, bez cizího vlivu a omezení, rovnocennou převodu práv k družstevnímu bytu. Finanční náhradu na bývalém manželu žalované nepožadovali.

Odvolací soud při vypořádání společného jmění manželů zohlednil, že za částku 420.000,- Kč, z toho 390.000,- Kč z výlučných prostředků žalobce, účastníci pořídili družstevní byt a pak jej následně bezúplatně převedli na bývalého manžela žalované. Vzal v úvahu, že motivem k tomu bylo zajistit si nerušené užívání družstevního bytu o velikosti 4+1, jehož nájemkyní byla žalovaná. Odvolací soud v odůvodnění rozsudku zdůraznil, že po rozvodu manželství účastníků má žalobce právo jen náhradní ubytování, zatímco žalovaná po zajištění náhradního ubytování žalobce má možnost nerušeného užívání výše uvedeného družstevního bytu. Odkázal na ustanovení § 149 odst. 2,3 obč. zák. s tím, že právní úprava vypořádání společného jmění manželů má hájit odůvodněná práva a zájmy manželů a že nelze připustit, aby necitlivým, jednostranným a neobjektivním hodnocením podílu na nabytí a udržení společného jmění byl některý z manželů výrazně poškozen. Za použití § 136 o.s.ř. započel ve prospěch žalobce 200.000,- Kč, neboť žalobce za své výlučné prostředky na získání členských práv k družstevnímu bytu získal právo na zajištění náhradního ubytování.

S právními závěry, které odvolací soud v této souvislosti učinil, nelze souhlasit. Ku dni zániku společného jmění manželů účastníkům již nesvědčila práva k družstevnímu bytu o velikosti 1+0, není tedy právně významné, jakou peněžitou částku žalobce vynaložil na získání označeného bytu. Prospěch, který účastníci převodem práv k družstevnímu bytu získali, spočíval ku prospěchu obou v oblasti kvality užívání družstevního bytu o velikosti 4+1. Tento byt byl po rozvodu manželství s J. V. rozhodnutím soudu přikázán žalované jako výlučné nájemkyni a člence bytového družstva. V majetkových poměrech žalované nedošlo k žádné změně. Po odstěhování bývalého manžela užívala nadále byt spolu se žalobcem, v té době manželem. K okolnostem, které odvolací soud uvažuje v souvislosti s bytovými poměry účastníků po zániku společného jmění manželů nelze přihlížet, navíc je ani nelze předjímat. Právně významná není ani okolnost, že žalobce se na uvedené výhodě bydlení jako manžel žalované podílel jen relativně krátkou dobu. Naplnění požadavku spravedlivého vypořádání společného jmění manželů, které odvolací soud v těchto souvislostech zdůraznil, zajišťuje občanský zákoník ustanovením § 149 odst. 2, když vychází z toho, že podíly obou manželů na majetek patřící do jejich společného jmění jsou stejné a ustanovením § 149 odst. 3, podle něž vedle potřeb nezletilých dětí se při vypořádání přihlédne především k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společného jmění a v té souvislosti uvádí jako hledisko péči o děti a obstarávání společné domácnosti. Podle ust. § 3 odst. 1 obč. zák. výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí m.j. být v rozporu s dobrými mravy; na základě tohoto ustanovení však neexistující práva nelze konstituovat.

Předmětem společného jmění manželů podle ust. § 143 zák. č. 40/1964 Sb. občanského zákoníku ve znění pozdějších

předpisů novelizovaného zák. č. 91/1998 Sb. s účinností od 1.8.1998, jsou nejen věci a práva, ale i závazky, které některému z manželů nebo oběma společně vznikly za trvání manželství. Výjimkou jsou závazky týkající se majetku náležejícího výhradně jednomu z nich a závazky, které se sice netýkají odděleného majetku, ale které převzal jeden z manželů bez souhlasu druhého a rozsah těchto závazků přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. Není-li prokázán opak, má se za to, že m.j. i závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů (§ 144 obč. zák.). Soud prvního stupně na podkladě skutkových zjištění, jež pro své rozhodnutí odvolací soud převzal, po právní stránce dovodil, že závazek k náhradě škod způsobených žalobcem za zjištěných okolností, je jeho osobní závazek oddělený od společného jmění manželů. Žalobce tím plnil své deliktní závazky, nikoli závazky přijaté smluvním jednáním ve vztahu ke společnému majetku, navíc šlo o závazek i ve vztahu ke společnosti, s níž ještě před manželstvím účastníků uzavřel leasingovou smlouvu o pronájmu vozidla, které rovněž poškodil. Odvolací soud ponechal argumentaci soudu prvního stupně bez hlubšího povšimnutí, sporný závazek s důsledky pro vypořádání společného jmění manželů posoudil z hlediska jeho rozsahu a přiměřenosti poměrům účastníků. Aplikace těchto hledisek odpovídá ust. § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. in fine, jež však upravuje závazky ve vztahu ke společnému jmění převzaté jedním z manželů bez souhlasu druhého.

Ustanovení § 144 obč. zák. zakládá vyvratitelnou právní domněnku ve smyslu ust. § 133 o.s.ř. jako určitý zákonem stanovený předpoklad, který je pro soud závazný, jsou-li dány podmínky a není prokázán opak. Podle ust. § 144 obč. zák., pokud není prokázán opak, se má zato, že majetek nabytý a závazky vzniklé za manželství tvoří společné jmění manželů. Rozhodnutí odvolacího soudu v této části lze v souladu s uplatněným dovolacím důvodem ve smyslu ust. § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. vytknout nesprávné právní posouzení. Odvolací soud při rozhodování nechal v úvahu ust. § 144 obč. zák. (§ 133 o.s.ř.), ačkoli právě toto ustanovení a jeho aplikace je významná pro závěry o povaze posuzovaných závazků k náhradě jednotlivých škod vzniklých za zjištěných okolností a jejich vypořádání ve smyslu ust. § 149 odst. 2 obč. zák. Odvolací soud na posuzovanou problematiku sice aplikoval správný právní předpis, ale nepřihlédl ke všem rozhodným ustanovením občanského zákoníku, a to i v jejich vzájemných souvislostech.

Pro vytknutí nedostatky v právním posouzení věci ve smyslu ust. § 241 odst. 2 písm. b) o.s.ř. dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil ve všech dovoláním dotčených výrocích a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta za středníkem, odst. 3 věta první, odst. 5 věta první o.s.ř.).

Námítkou žalované, podle níž není správný ani výpočet částky na vyrovnání podílů účastníků, se dovolací soud nezabýval, neboť rozsah jmění, které má být podle zásad ust. § 149 odst. 2,3 obč. zák. pro vypořádání společného jmění manželů vypořádáno, není dosud spolehlivě určen.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společenství vlastníků jednotek](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zemědělská půda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o zápůjčce, insolvence](#)
- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)